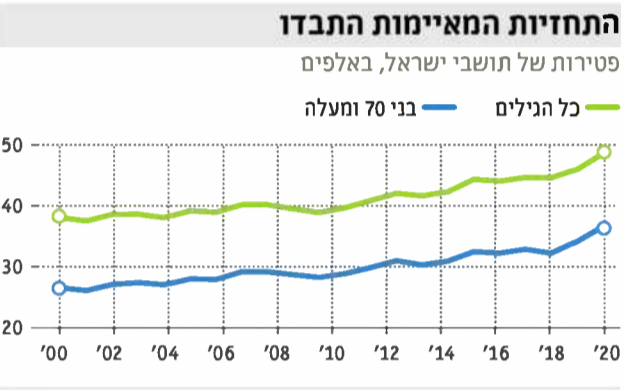

הפוליטיקאים הרגו אותנו: תוחלת החיים בישראל בקורונה פחתה בארבעה חודשים

ניתוח של נתוני 2020 מגלה כי התמותה העודפת הגיעה ל-10% בלבד, ואם נוסף את ינואר-פברואר 2021 נגיע לתמותה עודפת של 16% בפועל, בגלל הכישלון הניהולי של המגפה התמותה היתה אמורה להיות כפולה – אבל מבנה גילים צעיר ומערכת רפואה מצטיינת הצילו אותנו

בתוך הכסף
מירב ארלוזורוב

המערכת הפוליטית גרמה לנו נזק כבד: הצלחנו גם לעשות שלושה סגרים, יותר כמעט מכל מדינה, וגם להיכשל בניצול הסגרים להקטנת התפשטות התחלואה

הפגנה נגד התנהלות הממשלה במשבר הקורונה, בפברואר צילום: אהוד צויגנברג

ציון חצי מיליון מתים ממגפת הקורונה בארה"ב לווה בהשיג וזאה כי זהו מספר קורבנות גדול מזה ששילמה ארה"ב במלחמת העולם השנייה, מלחמת קוריאה ומלחמת וייטנאם גם יחד. זהו מסגור דרמטי, אבל מוסר: מדי שנה מתים באופן טבעי הרבה יותר מתים מאשר במלחמות, ולכן התמותה ממגפת הקורונה צריכה להיות מושווית לתמותה הטבעית ולא למלחמות.

אין דין 5,700 מתים בקורונה כדין 2,700 המתים במלחמת יום הכיפורים. הרוגי יום כיפורים היו ברובם צעירים, כך ששיעור התמותה שלהם במלחמה היה גבוה באלפי אחוזים מזה שמקובל בגיי לים צעירים. לעומת זאת, 5,700 מתי הקורונה צריכים להיות מושווים לתמותה השגרתית של כ-45 אלף מתים מדי שנה בישראל, כך שזהו גידול תמותה מתון בהרבה. הנתונים הם שב-2020 מתו 48,688 אנשים, לעומת 45,988 מתים ב-2019. זהו פער של 2,700 מתים יותר – גידול של 5.9%. נתון זה צריך להיחשב למתון בהשוואה לחששות המוקדמים שהיו עם פרוץ המגפה העולמית. זהו גם נתון נמוך ממספר המתים השנתי מהמגפה, משום שהעלייה בתמותה מהקורונה קווצה עם ירידה בתמותה ממקורות אחרים, כמו מחלות נשימה ושפעת שכי מעט נעלמו השנה כנראה בזכות

החולים בישראל הם בין הנמוכים בעולם. רק דרום קוריאה דומה לנו בהצלחה למנוע מחולי קורונה למות. לפי ממוצע התמותה העולמי, מקרב הנדבקים, תוחלת החיים בישראל היתה אמורה לקטון בחמישה חודשי שים, אבל היא קטנה רק ב-2.2 חודשים. את ההצלחה הזו צריך לייחס למערכת הבריאות – גם קופות החולים שטיפלו בנפרד את החולים בבתייהם וגם בתי החולים שנלחמו על החיים של כל חולה קשה. אנשי הרפואה זכו להצלחה מסחררת.

היתה כפולה מו שגרמה. צריך להדגיש את הנתון הזה: במקום 3,362 מקרי מוות מקורונה עד סוף דצמבר 2020, מספר המתים בישראל היה מגיע ל-6,766. למעשה, זהו מספר המתים האמיתי בישראל, לולא היתה לנו הגנה טבעית של מיעוט מבוגרים באוכלוסייה. מספר מתים כפול היה מדרג את ישראל במקום ה-25 בעור למ מבחינת מספר מתים לגור דל אוכלוסייה, בצמוד לשוודיה המושמצת. ההתפארות של ראש הממשלה, בנימין נתניהו, שישארל היא הצלחה עולמית בהתמודדות עם מגפת הקורונה היא הבל ורעות רוח; אנחנו כישלון נורא – מקום תשיעי בעולם בתחלואה לנפש, ובפועל מקום 25 בעולם ביחס של התמותה לנפש.

הכישלון הכבד הוא כמובן בכך שלא הצלחנו למנוע את התפשטות התחלואה. העובדה שישארל לא הגיעה למקום התשיעי בעולם גם בתמותה לנפש נובעת משתי הצלחות יחסיות. האחת, כאמור, הצלחנו להגן יפה על אוכלוסיית הקשישים, דבר שחסך לנו 32% מהתמותה הצפויה. השנייה, הצלחה יוצאת דופן של מערכת הבריאות של ישראל, שלא רק שלא קרסה בגלל היקפי התחלואה הגבוהים, אלא גם הוכיחה שהיא אחת ממערכות הבריאות היעילות והטובות בעולם.

נלחמו על כל חולה קשה

וינרב משווה את שיעורי התמותה בקרב חולי הקורונה, ומוצא כי שיעורי התמותה מתוך

דיים. סברה אחרת היא שהילדים היו יותר בבית עם ההורים שלהם, ולכן אידעו להם פחות תאונות. בכל מקרה, לדברי הרמטכ"ל ארי פלתיאל, 120 תינוקות שהמוות שלהם נחסך שקולים לחיסכון של כ-10,000 שנות חיי אדם, או למי וות של 585 בני 70 ויותר. הירידה הדרמטית בתמותת התינוקות, והירידה בכלל בתמותה של ילדים – התפוסה במחלקות הילדים בינואר השנה היתה נמוכה ביותר בינואר בשלוש השנים האחרונות, שיעורי התמותה עד גיל 19 צנחו ב-23% ב-2020 – קיוונו חלק ניכר מהעלייה בתמותה בגלל הקורונה.

עם זאת, עיקר ההצלחה בקורונה נובע מהמבנה הגילי. ישראל היא מדינה צעירה, ומאחר שהקורונה היא מחלה שפוגעת בעיקר במבוגרים, הרי שיש לאוכלוסייה הגנה טבעית מפניה. וינרב בדק את ההגנה הזו – הוא בדק מה קרה לשיעורי התחלואה והתמותה תה בישראל בהתחשב בגיל הצייר של האוכלוסייה, וגם ערך השוואה בינלאומית כו. הבריקה הראשונה היא הצלחה מסחררת – לו התחלואה והתמותה היו מתפזרות לגות שווה לאורך הגילים, התמותה בישראל היתה גבוהה ב-32%. מכיוון שישארל הצליחה להגן על האוכלוסייה הפגיעה, הקשישים שלנו, חסכנו 32% מהתמותה הצפויה מהמגפה.

לעומת זאת, הבריקה השנייה היא כישלון מהדהד. מתברר של הגיל הממוצע בישראל היה דומה לזה שבמדינות המפותחות האחרות, מדינות OECD, התמותה

החיים בישראל ב-2.2 חודשים בלבד. לשם ההשוואה, בארה"ב גילחה מגפת הקורונה 1.3 שנות חיים מתוחלת החיים הלאומית. בפועל, שיא הקורונה הגיעו בישראל לאחר ש-2020 הסתיימה, בינואר-פברואר 2021. בינואר 2021 לברו, למשל, מתו 5,378 בני אדם לעומת 4,584 בינואר 2020 – זינוק של 17% במספר המתים בחודש יחיד.

אין עדיין ניתוח של החודשים האחרונים, אבל וינרב מעריך כי לו היינו בודקים את התמותה ב-12 החודשים שבין מארס 2020 לפברואר 2021, 12 חודשים מלאים של מגפת הקורונה, התמדתה העודפת היתה מגיעה ל-16%, וקיצור תוחלת החיים הלאומית היה עולה ל-3.8 חודשים. עדיין, זו הערכה מתונה יחסית. אין ספק כי התחזיות השחורות שהושמעו בישראל עם פרוץ המגיפה – זר כרים את התחזית של נתניהו ממארס 2020 שהיו בישראל 100 אלף מתים? – התבררו.

מקום תשיעי בעולם לנפש בעולם

העובדה שמגפת הקורונה, לפי חות לעת עתה, חלפה על ישראל באופן קל יחסית נובעת מכמה סיבות. אחת מהן היא תעלומת התינוקות בישראל, שחדלו מלימות. ב-2020 מתו 420 תינוקות לעומת 540 ב-2019 – קיטון דרמטי של כמעט 25% בתמותת התינוקות בשנה יחידה. מדוע תינוקות הפסיקו למות השנה? סברה אחת היא שהיו פחות מחלות נשימתיות שפגעו בילוי